

„Поет з душею вогняною”

Хтось ударив без жалю по серцю моїм, –
І забилося серце в вогні золотім...
І посипались іскри ясні,
І в дзвінці обернулись пісні.
О. Олесь

Слово має величезну силу, а особливо слово поетичне, яке є сплавом музики, думки, уяви поета. Саме з такими гранями таланту увійшов у літературу Олександр Іванович Кандиба, під псевдонімом – Олександр Олесь. У цьому році ми відзначаємо 140-річчя від дня народження талановитого поета та великого патріота.

Кожен поет – пророк свого народу. Він пророкує його долю, долю свого покоління, свою власну. Пророчими виявилися назва першої збірки поезій „З журбою радість обнялась”. Про що б не писав О. Олесь, – про кохання чи природу, Батьківщину чи народ, – у всіх його творах журба і радість утворюють феєричний тандем. Вони відображають і суспільні контрасти доби, в яку жив поет, і загальнолюдські почування: любов і ненависть, окрилення і згасання, надію і зневіру, страждання й бадьорість духу.

Палаючим метеоритом пронісся Олександр Олесь небосхилом української літератури і залишив по собі яскраві снопи іскор — неповторні поезії, які зберігає актуальність і через багато років після написання творів.

Пропонована література не є вичерпною і подана з фондів Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Олесья Гончара.

„Лови летючу мить життя!”

Життєвий шлях О. Олесья був складний, навіть трагічний. Еміграція стала тяжким випробуванням для нього. Двадцять п'ять років Олександр Олесь перебував за кордоном, сподіваючись на повернення додому, бо усі думки і спогади, минуле і майбутнє, усе його життя, кожна його поезія назавжди пов'язані з Україною. Він серцем своїм, пориваннями завжди прагнув бути з рідним народом. Його син, Олег Ольжич, який був учасником українського націоналістичного руху, віддав за Україну своє життя.

Ляшкевич П. **Межи радістю й журбою** // Вороний Микола. Олесь Олександр : Усе для школи: українська література (програмні тексти, ілюстрації, пояснення, завдання, тести) / П. Ляшкевич. – К. : АртЕк, 2001. – С. 27–33.

У статті детально розповідається про нелегку долю митця, а також вміщено „Автобіографію” Олександра Олесь, написану 1924 року, яка автентично відтворює нам частину життя поета.

Для всіх, хто цікавиться життям і творчістю видатного лірика і великого патріота.

Олександр Олесь (Олександр Кандиба) // 100 великих українців. – К. : Видавництво Арій, 2010. – 496 с.

У книзі подано 100 біографічних нарисів, історичних портретів видатних українців, представників найрізноманітніших верств суспільства, чиїми зусиллями творилася українська культура, формувалася світогляд української нації. До них належить і Олександр Олесь, чия творчість спалахнула яскравою зорею на небосхилі української поезії перших десятиліть минулого століття.

Видання призначене для широкого читацького загалу, передусім тих, хто цікавиться українською історією, учнівської та студентської молоді.

Поет з душою вогняною : Олександр Олесь у спогадах, листах і матеріалах. – К. : Дніпро, 1999. – 224 с.

У збірнику вміщено спогади сучасників про Олександра Олесь (1878–1944), його вибране листування та матеріали, які висвітлюють життєвий шлях одного з найвидатніших українських поетів початку ХХ століття. Спогади, вміщені у цьому збірнику, дають нам уявлення про нього як цілісну, шляхетну людину, непохитного носія ідей правди і свободи, дають живий, одухотворений портрет талановитого поета й чудової людини.

Книга адресована широкому колу читачів.

Книга адресована широкому колу читачів.

Рудик С. Роль оточення в житті Олександра Олесь / С. Рудик // Літературна Україна. – 2013. – № 21 – С. 15.

Кожна людина живе в певному оточенні – сприятливому для розкриття її творчих можливостей або ж

несприятливому. Особливо чутливі до характеру оточення творчі особистості. У статті розповідається про вплив на життя Олександра Олеся людей, які знаходилися з ним поруч у різні періоди його життя.

Для широкого загалу читачів.

Сміються-плачуть солов'ї // Гетьман. – 2016. – №1. – С. 58–59.

Дана публікація присвячена дружині Олександра Олеся Вірі Антонівні Кандибі (дівоче прізвище – Свадковська). У статті змальовується історія їхнього знайомства та кохання, а також розкриваються таємниці родинного життя поета.

Для всіх, хто цікавиться особистим життям Олександра Олеся.

Якименко Л. Зігріті поезією (Надія Суворцова про Олександра Олеся) / Л. Якименко // Дивослово. – 2012. – № 10. – С. 46–49.

У статті авторка аналізує спогади Н. Суворцової, які проливають світло на цікаві подробиці з віденського періоду життя Олександра Олеся, а також дають змогу краще уявити атмосферу, в якій перебувала українська емігрантська громада в 1920-х рр., чіткіше простежити автобіографічні нотки в поезії Олександра Олеся.

Для всіх, хто цікавиться життєвим шляхом поета.

Ясень М. „Я не буду самотнім ніколи стоять” / М. Ясень // Віче. – 2013. – № 23. – С.67.

У статті подається біографія самотнього, глибоко ліричного Олександра Олеся. На поета-початківця справила незабутнє враження зустріч з корифеєм української літератури під час відкриття пам'ятника Іванові Котляревському в Полтаві. Їхні імена лунали у його снах, мовби голос з небес, під якими рівно стелився життєвий шлях – до успіху, визнання, слави. Усе складалося якнайкраще, та назвою першої збірки „З журбою радість обнялась” він

ніби наврочив собі на все життя. Радість скупо сіялася краплинами, а смутку було по вінця душі.

Для широкого загалу читачів.

Додаткова інформація на сайтах

Біографія Олександра Олеся [Електронний ресурс] // Onlyart : [сайт] – Текст. – [Б. м.], 2011–2017 – Режим доступу : <https://onlyart.org.ua/biographies-poets-and-writers/oles-oleksandr-biografiya/> (дата звернення: 20. 08. 2018). – Назва з екрана.

Олесь Олександр. Життєвий та творчий шлях, біографічні статті [Електронний ресурс] // Укрліб : Бібліотека Української Літератури : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – [Б. м.], 2000–2018. – Режим доступу : <https://www.ukrlib.com.ua/bio/author.php?id=18> (дата звернення: 20.08 2018). – Назва з екрана.

Біографія: Олександр Олесь [Електронний ресурс] // parta.ua : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – [Б. м.], 2017. – Режим доступу : <http://www.parta.com.ua/ukr/stories/writers/176/> (дата звернення: 20.08 2018). – Назва з екрана.

„О слово! Будь мечем моїм!”

У творчості Олеся були помічені різні сторони його поетичного обдарування: одні бачили в ньому лірика, інші ж помічали його громадянські погляди. І в цих оцінках не було суперечності, бо молодий поет передавав як ліричне, так і трагічне в житті окремої людини, суспільства в цілому.

Огорнута серпанком „журби й радості”, його інтимна й громадянська лірика захоплювала своїм настроєм, щирістю, свіжістю барв і мелодій, закликала до щастя й любові, сонця й свободи. Олександр Олесь став співцем природи, кохання і глашатаєм свободи.

Градовський А. "Я більш не видію болісним недугом" : (дискурс символізму в поезії Олександра Олеся та Т.-С. Еліота) / А. Градовський // Українська література в загальноосвітній школі. – 2014. – № 6. – С. 27–29.

У статті окреслено основні риси символізму у поезії Олександра Олеся і Томаса Стернза Еліота. Проаналізовано авторські техніки побудови вірша. Визначено, що у їхньому художньому світі багато гірких роздумів про життя. Поетичний доробок українського та американського модерністів

наповнений складною і неоднозначною символікою, що часто потребує глибокого розуміння проблематики.

Для учнів, студентів факультетів філології та викладачів.

Грицай Я. **Наскрізний образ свободи поетичного світу Олександра Олеся** / Я. Грицай // Українська мова і література в школах України. – 2018. – № 1–3. – С. 30–32.

Українська література відзначається особливою філософією, стрижневим поняттям якої є свобода. На початку ХХ століття постала глобальна проблема – знищення психології раба, позбавлення меншовартості, тавра малороса. Цю проблему не оминув і Олександр Олесь, бо він не просто ненавидів рабську покору, а й вірив у перемогу волі, свободи й квітучого життя. Недаремно його називають глашатаєм свободи. У даній статті автор досліджує мотив свободи у творчості поета.

Для студентів філологічних факультетів, учителів-словесників та всіх, хто цікавиться творчістю Олександра Олеся.

Д'яченко Т. **Патріотичні почуття в поезії О. Олеся "О слово рідне! Орле скутий!"** [урок української літератури] / Т. Д'яченко // Все для Вчителя. – 2016. – № 6. – С. 29-30.

Урок допоможе учням зрозуміти роль рідного слова в житті народу та усвідомити, що рідне слово може стати зброєю в руках громадянина й патріота. Автор статті нагадує всім нам, що слово – це душа народу, її можна зберегти, тільки зберігши мову.

Жулинський М. **Олександр Олесь** / М. Жулинський // Жулинський, Микола. Слово і доля : Навч. посібн. – К. : Видавництво А.С.К., 2006. – С.215–228.

У книзі українського літературознавця, професора Миколи Жулинського здійснено детальний аналіз творчості Олександра Олеся. Літературознавчі матеріали про митця доповнено його творами та ілюстраціями.

Для широкого загалу читачів: від шкільної молоді, студентів – до викладачів і науковців.

Завалій Л. Історичне минуле у книжці **Олександра Олесь "Княжа Україна"** / Л. Завалій // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2011. – № 10. – С. 117–126.

У статті автор висвітлює історію написання книги „Княжа Україна” і аналізує даний твір, який є віршованою історією давньої України. Олександр Олесь не тільки оспівав славу історію свого народу, а й розкрив героїку давніх часів, продемонстрував власне бачення сучасності. Навіть з плином часу „Княжа Україна” не втратила цінності. У збірці знаходимо справжні поетичні перлини, місткі за змістом та глибокі за ідейним звучанням.

Для вчителів, учнів і всіх, хто цікавиться творчістю поета.

Корнієвська Н. **Моя душа – моя країна з вінком терновим на чолі. Олександр Олесь. Патріотичні мотиви лірики** [урок української літератури] / Н. Корнієвська // Українська мова та література. – 2013. – № 16. – С. 25-28.

Мета уроку ознайомити учнів з творчістю Олександра Олесь, розвивати вміння визначати провідні мотиви поезій, аналізувати вірші; виховувати почуття патріотизму, гордості за свій талановитий народ.

Ляшкевич, Петро **Муза любові і печалі** // Вороний Микола. Олесь Олександр : Усе для школи : українська література (програмні тексти, ілюстрації, пояснення, завдання, тести) / П. Ляшкевич. – К. : АртЕк, 2001. – С. 34–52.

У статті аналізується творчість Олександра Олесь, яка формально поділяється на два періоди: доеміграційний (1839–1919) і еміграційний (1919–1944). Дослідники виокремлюють три основні тематичні групи лірики перших збірок митця: інтимна й особиста лірика, лірика революційного пробудження народу й віри у національне відродження, поезія смутку і

зневіри. У творах другого періоду наскрізними мотивами проходять ностальгійні спогади про втрачену Батьківщину, розпачливе усвідомлення трагедії рідної України.

Для всіх, хто цікавиться творчістю українського лірика, барда національного відродження.

Назаренко Л. **Олександр Олесь – неординарна особистість. Патріотична спрямованість збірки „З журбою радість обнялась”, своєрідність поезії „О слово рідне! Орле скутий!”** [урок української літератури] / Л. Назаренко // Українська мова і література в школах України – 2015. – № 3. – С. 43–50.

Матеріали уроку допоможуть учням ознайомитися із життєвим і творчим шляхом поета, його світоглядними переконаннями, жанровими особливостями поетичних творів, сприятимуть усвідомленню естетики слова, єдності поетичного доробку з життєвим шляхом автора.

Олександр Олесь // Історія української літератури : ХХ–ХХІ ст. : навч. посіб : у 3 т. / за ред. В. І. Кузьменка. – К. : Академвидав, 2013. – Т.1. – 2013. – 592 с.

На порубіжжі ХІХ–ХХ ст. українська література, зазнаючи глибоких внутрішніх змін, сягнула вершин, якими зрівнялася з європейською. Та невдовзі внаслідок тоталітарного диктату зазнала жорстоких утисків і суттєвих деформацій. Саме на цьому драматичному періоді (10–40-ві роки ХХ ст.) зосереджений перший том навчального посібника, в якому розкрито традиції, новаторство і трагічні злами української літератури в контексті розвитку світової літератури. В розділі „Поезія національно-визвольної доби” подається аналіз творчості Олександра Олеся, характеристика кожної з його збірок.

Для студентів вищих навчальних закладів. Буде цікавий усім, хто прагне глибше осягнути надбання українського письменства першої половини ХХ ст.

Олександр Олесь // Усі українські поети / Упорядники Ю. І. Хізова, В. В. Щоголева. – Харків, ТОРСІНГ ПЛЮС, 2008. – С. 181–188.

У статті розглядаються особливості творчої манери написання поезій, стильові напрямки творчості Олександра Олеся, подається коротка характеристика його творів.

Для школярів, абітурієнтів, вчителів та всіх, хто цікавиться творчістю поета.

Олесь Олександр // Усі письменники і народна творчість : довідник. – К. : Майстер-клас, 2007–2008. – С.218–222.

Довідник охоплює відомості про всіх зарубіжних та українських письменників, творчість яких вивчається в школі. Серед них – Олександр Олесь. У матеріалах присвячених поетові міститься характеристика окремих його творів.

Книга розрахована на учнів та абітурієнтів.

Осьмак Н. **Особливості художньої трансформації образу пісні в поезії Олександра Олеся та Грицька Чупринки** / Н. Осьмак // Дивослово. – 2009. – №11. – С.57–60.

Здійснюючи аналіз поетичного доробку обох поетів, можна відзначити музичність їхніх поезій. У процесі формування Олександра Олеся як майстра мелодійної поезії визначальну роль відіграла народна пісня. Тож Олесь проявляється як тонкий лірик, якому органічно притаманне сприйняття світу в його музичному звучанні: „Саме музика, – вважав він, – може найтонше передати стан душі, боротьбу й суперечку людських почуттів”. Доказом цього є величезна кількість віршів, які стали піснями різних жанрів: солоспіви, хори, мелодекламації, опери, музика до вистав, пісні для дітей.

Для студентів, викладачів та всіх, хто цікавиться творчістю поета.

Яременко, Василь Васильович. **Трагічний оптимізм : Літературний портрет Олександра Олеся** / В. В Яременко. – 2-ге вид. – К. : Веселка, 2005. – 38 с.

Чи знаємо ми Олександра Олесья? Мабуть, для більшості з нас він передусім ніжний лірик. Але він володів також словом громадянина і патріота, дошкульним пером сатирика. Про все це цікаво й аргументовано розповідає в своїй книзі відомий дослідник Василь Яременко. А ще про – життєвий шлях поета, що звідав революції, війни та емігрантську долю.

Для вчителів, школярів, студентів та всіх, хто цікавиться творчістю видатного митця.

Додаткова інформація на сайтах

Олександр Олесь «Чари ночі», «О слово рідне! Орле скутий!» - аналіз твору, критика [Електронний ресурс] // Народна освіта : [сайт]. – Текст. – [Б. м.], 2014. – Режим доступу : <http://narodna-osvita.com.ua/1550-oleksandr-oles-chari-noch-analz-tvoru-kritika.html> (дата звернення: 20.08 2018). – Назва з екрана.

3 журбою радість обнялась..." (за творчістю Олександра Олесья) [Електронний ресурс] // Українська філологія [сайт]. – Текст. – [Б. м.], 2012. – Режим доступу : <http://www.linguistika.com.ua/oleksandr-oles/3-zhurboyu-rad-st-obnyalas-za-tvorch-styu-oolesya?page=0,1> (дата звернення: 20.08 2018). – Назва з екрана.

Жанрова і тематична розмаїтість лірики Олександра Олесья [Електронний ресурс] // OBLOSVITA.KIEV.UA : [сайт]. – Текст. – [Б. м.], 2011. – Режим доступу : <http://www.oblosvita.kiev.ua/2677/zhanrova-i-tematichna-rozmaitist-liriki-oleksandra-olesya/> (дата звернення: 20.08 2018). – Назва з екрана.

„Надхнення час – то час святий! В той час душа моя літає...”

Поезія Олександра Олесья, сповнена загадкових ритмів, мелодій і справді моцартівської легкості. Кращі поетичні твори Олександра Олесья чарують читача щирістю та романтичною схвильованістю почуттів, простотою і ясністю вислову, легкістю та музичністю вірша.

Олесь, Олександр. Вибране : Для серед. та ст. шк. віку/ Упорядкув. текстів, підготов. комент., прим. та навч.-метод. матеріалів Т. С. Бакіної. – К. : Школа, 2002. – 352 с.

До хрестоматії увійшли вибрані поезії Олександра Олесья та драматична поема „Ніч на

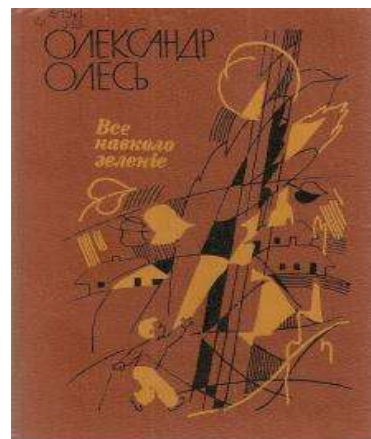
полонині”. Тематичний принцип групування творів у збірнику має на меті дати глибше й ширше уявлення про особливості відображення настроїв, почуттів ліричного героя, їхню мінливість, залежність від різних чинників і обставин особистого та суспільного буття.

Для широкого кола читачів.

Олесь, Олександр. Все навколо зеленіє : вірші, поеми, казки : для мол. та серед. шк. віку. / Упоряд., передм. Р. П. Радишевського. – К. : Веселка, 1990. – 318 с.

Ця книга – найповніше видання творів відомого українського поета для дітей різних вікових категорій. Значна частина віршів, поем, казок виходить уперше. Є такі, що друкувалися за кордоном, а є й чимало таких, що, написані від руки, пролежали тривалий час в архівах і тільки зараз йдуть на зустріч з читачем.

Адресована школярам, вчителям, всім цінителям поезії.

Олесь, Олександр. З журбою радість обнялась / О. Олесь. – К. : Веселка, 1968. – 151 с.

До збірки увійшли чудові пейзажні поезії, громадянська лірика та прекрасна і щира любовна лірика. Поезія Олесь заохоплює нас прозорістю пейзажного малюнка, в якому все сповнено чарівності, краси природи, повнокровного життя. У поета є багато прекрасних віршів про ніжну, чисту і вірну любов, які духовно збагачують, розкривають красу й глибину інтимного світу людини.

Для школярів, вчителів та всіх, хто цікавиться творчістю поета.

Олесь, Олександр. Коли нема пророка на Землі : Поетичні та драматичні твори / Передм., упоряд та прим. В. В. Яременка. – К. : Веселка, 2007. – 375 с.

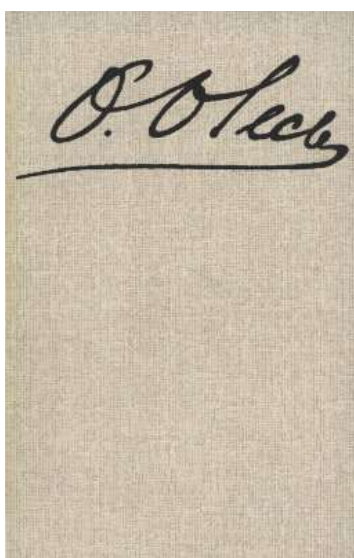
До видання увійшли ліричні, сатиричні та драматичні твори з друкованих та рукописних збірок одного з найвідоміших українських поетів першої половини ХХ ст. Читач має також нагоду познайомитися з цікавими світлинами з архіву родини поета, більшість з них публікується вперше.

Олесь, Олександр. Княжа Україна : [для мол. та серед. шк. віку] / О. Олесь. – К. : Школа, 2006. – 254 с.

До цієї книги увійшли вибрані твори талановитого поета Олександра Олесья. Вірші, поеми, казки цього яскравого самобутнього лірика допоможуть читачам різного віку глибше збагнути тривожну душу, великий патріотизм поета, а також справжнє художнє бачення світу й природи.

Розрахована на школярів, вчителів, усіх, хто цікавиться творчістю Олександра Олесья.

Олесь, Олександр. Твори : в 2 т. / Упоряд., авт. передм. та приміт. Р. П. Радишевський. – К. : Дніпро. – 1990. Т. 1 : Поетичні твори ; Лірика ; Проза збірками ; 3 неопублікованого ; Сатира. – 1990. – 959 с.

Олесь, Олександр. Твори : в 2 т. / Упоряд., авт. передм. та приміт. Р. П. Радишевський. – К. : Дніпро. – 1990. Т. 2. : Драматичні твори ; Проза ; Переклади. – 1990. – 683 с.

У виданні подані найкращі твори з великої творчої спадщини поета, яка з плином часу не зблідла і не втратила своєї мистецької привабливості. Як синові своєї доби і свого народу, Олесеві вдалося розділити гіркоту і радість його долі, доводилося захоплюватися, помилятися, розчаровуватися. Переживання поета вилилися в справжні перлини лірики, драматичні поеми і прозові твори.

Для широкого загалу читачів.

Додаткова інформація на сайтах

Олесь Олександр: Творчість [Електронний ресурс] // Клуб Поезії: [сайт]. – Текст. і графічні дані. – [Б. м.], 2003. – Режим доступу : <http://www.poetryclub.com.ua/metrs.php?id=119&type=tvorch> (дата звернення: 20.08 2018). – Назва з екрана.

Олександр Олесь. Вірші, проза, аналітика, огляди [Електронний ресурс] // Поетичні Майстерні [сайт]. – Текст. дані. – [Б. м.]. – Режим доступу : <http://maysterni.com/user.php?id=2833&t=1&sf=1> (дата звернення: 20.08 2018). – Назва з екрана.

Вірші Олександра Олесья // Onlyart : [сайт] – Текст. – [Б. м.], 2011–2017 – Режим доступу : <https://onlyart.org.ua/ukrainian-poets/virshi-oleksandra-olesya/> (дата звернення: 20. 08.2018) – Назва з екрана.